

היום נלמד בעזרת ה':

סוכה דף ו

למדנו שההלכות של שיעורין (= שיעורי תורה), חציצין (= חציצה בטבילה), ומחיצין (= מחיצות) - מקורם בהלכה למשה מסיני.

קושיא: והרי שיעורים הם מדאורייתא ולא הלכה למשה מסיני, שנאמר "אֶרֶץ חֲסָה וְשֹׁעֲרָה וְגִפְן וְתַאנְהָ וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדָבָשׁ", ואמר רב חנין שכל הפסוק הזה נאמר לשיעורים:

חיטה - הנכנס לבית המנוגע ובגדיו מונחים על כתפיו (= דהיינו שאינו לובש אותם), הוא והם נטמאים מיד. ואם נכנס לבית כשהוא לבוש בבגדיו, הוא נטמא מיד והם טהורים. ואם שהה בבית במשך זמן של "אכילת פרס" (= זמן שלוקח לאכול חצי ככר, והוא מזון סעודה אחת) של פת חיטים כשהוא מיסב ואוכל את הפת עם לפתן (= פת חיטים הסבה וליפתן גורמים לפת לְהֶאָכֵל מהר), נטמאו גם בגדיו שעליו. **שעורה** - עצם של אדם מת בגודל של שעורה מטמאה במגע ובמשא אבל לא בטומאת אהל. **גפן** - נזיר נאסר בשתיית יין, וכן נאסר באכילת חרצנים או זגים (= גרעינים וקליפות של ענבים) או לולבי גפנים בשיעור של רביעית יין. **תאנה** - המוציא בשבת אוכל בשיעור גרוגרת (= תאנה יבשה) מרשות הרבים לרשות היחיד או להפך, חייב. **רימון** - כלי של בעל הבית שניקב בו חור בגודל של "מוציא רימון" נטהר מטומאתו כיון שאינו ראוי יותר לכלום. **זית שמן** - ארץ שרוב שיעוריה בזיתים, כגון אכילת חֶלֶב, נותר, ופיגול, ששיעורם בכזית. **דבש** - האוכל ככותבת הגסה (= תמר גדול) ביום הכיפורים חייב כרת. ("דבש" האמור בפסוק הוא דבש תמרים).

תירוץ: שיעורים הם הלכה למשה מסיני, אלא שרבנן הסמיכו אותם על המקראות.

קושיא: והרי חציצין הם מדאורייתא ולא הלכה למשה מסיני, שנאמר "וְרִחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַמַּיִם" - שלא יהיה דבר שחוצץ בינו למים.

תירוץ: ההלכה למשה מסיני נאמרה לעניין שערו - שאם יש לו נימא (= שערה) אחת קשורה והוא מקפיד עליה, הרי זו חציצה, לפי שהיא מהודקת בחוזק ולא נכנסים בה

(המשך בדף הבא ↓)

המים, אבל שלוש שערות הקשורות יחד אינם חוצצות, לפי שהם לא מהודקות חזק והמים נכנסים בהם.

קושיא: והרי אף חציצה בשערו זה מדאורייתא, שנאמר "וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם" - שאף הדבר הטפל לבשור דהיינו השער צריך להיות במים, וא"כ החציצה פוסלת בו.

תירוץ: ההלכה למשה מסיני באה ללמד אותנו שרק חציצה שהיא 1. על רובו של השער, 2. והאדם מקפיד על כך חוצצת בפני הטבילה, אבל אם חסר אחד מהתנאים אינה חוצצת. רבנן גזרו על חציצה ברוב השער אף שאינו מקפיד עליה כדי שלא יבואו להתיר גם במקרה שהאדם יקפיד על כך. וכן גזרו על חציצה שמקפיד עליה אפילו במיעוט השער כדי שלא יבואו להתיר גם במקרה שהיא תהיה ברוב השער.

מחיצין הא דאמרן וכו': כלומר מה שאמרנו לעיל שמחיצות הם הלכה למשה מסיני, הכוונה ששיעור מחיצת סוכה הוא עשרה טפחים כפי שלמדנו לעיל (ה:). **קושיא:** אכן לשיטת רבי יהודה שם לעיל שאי אפשר ללמוד זאת מהפסוקים מובן שזה הלכה למשה מסיני, אבל לשיטת רבי מאיר שם הרי אנו לומדים זאת מהארון והכרובים שהיו גבוהים עשרה טפחים, ואין זה הלכה למשה מסיני.

גוד: 'גוד אסיק' - כלומר משוך והעלה, או 'גוד אחית' - משוך והורד. דהיינו שישנם מקרים שהמחיצה אינה מגיעה לגובה הנדרש או אינה מתחילה בגובה הנדרש ואנו משתמשים בכלל הנ"ל.

לבוד: אויר פחות מג' טפחים נחשב לסתום, ולכן כשחסר ברוחב הדופן פחות משלושה טפחים רואים את החלל כסתום.

דופן עקומה: כאשר הסכך אינו צמוד לדופן הסוכה וישנה תקרה המפרידה בינו לדופן, או כשיש סכך פסול סמוך לדפנות הסוכה, עד שיעור ד' אמות אנו רואים את התקרה כהמשך של הדופן שהתעקמה כצורת האות 'ר' והסוכה כשירה.

למדנו במשנה - סוכה שאין לה שלוש דפנות פסולה:

לדעת רבנן - צריך שתי דפנות כשיעור סוכה (= 7 טפחים וחצי), ושיעמדו סמוכות זו לזו (ולא זו מול זו), כזה: $\square$ והדופן השלישית כשרה אפילו בשיעור טפח. **ולדעת ר"ש** - שלוש דפנות כשיעור סוכה והרביעית אפילו בשיעור טפח.

טעמם של רבנן: 'יש אם למסורת', כלומר שדורשים את פסוקי התורה כמו שהם כתובים ולא כמו שהם נקראים עם הניקוד, ונאמר "בַּסֵּכֶת תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֵּכֶת: לְמַעַן יִדְעוּ דַרְתֵּיכֶם כִּי בַּסֵּכוֹת הוֹשְׁבֵתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל...", פעמיים נאמר "בסכת" ללא ו' ופעם אחת עם ו', ואם נקרא את הפסוק ללא הניקוד הרי ש"בסכת" משמע אחד ו"בסוכות" בלשון רבים משמע שתיים, ס"ה ארבע (= פעמיים "בסכת" ופעם אחת "בסוכות"), מורידים "בסכת" אחד שהוא מלמדנו את גוף המצווה של ישיבה בסוכה ואינו נכתב לדרשה, נשארו שלוש "סוכות" בפסוק ללמדנו שצריך שלוש דפנות, שתי דפנות כהילכתו, ובאה ההלכה למשה מסיני ללמדנו שהדופן השלישית אפילו טפח (כפי שלמדנו לעיל - "מחיצין הלכה למשה מסיני").

טעמו של ר"ש: 'יש אם למקרא, כלומר שדורשים את פסוקי התורה כמו שהם נקראים עם הניקוד, וא"כ נמצא שבפסוק הנ"ל נאמר שש סוכות (= בַּסֵּכֶת, בַּסֵּכֶת, בַּסֵּכוֹת - כולם בלשון רבים), מורידים "בַּסֵּכֶת" אחד שהוא מלמדנו את גוף המצווה של ישיבה בסוכה ואינו נכתב לדרשה, נשארו ארבע "סוכות" בפסוק ללמדנו שצריך ארבע דפנות, שלוש דפנות כהילכתו, ובאה ההלכה למשה מסיני ללמדנו שהדופן הרביעית אפילו טפח.

ביאור נוסף למחלוקתם: לדעת כולם יש אם למקרא, אלא שלדעת רבנן "בסוכות" אחד נצרך ללמדנו את דין סככה (= הסכך) וא"כ נשארו לנו שלוש "סוכות" בפסוק ללמדנו שצריך שלוש דפנות, שתי דפנות כהילכתו, והלכה למשה מסיני שהשלישית טפח. ולדעת ר"ש לא צריך ללמוד את דין הסכך מהפסוק כיון שסוכה ללא סכך לא נחשבת ל"סוכה", וא"כ נשארו ארבע "סוכות" בפסוק וכו' כנ"ל.

ביאור נוסף למחלוקתם: לדעת כולם יש אם למסורת, אלא שלדעת רבנן ההלכה למשה מסיני באה לגרע ולומר שהדופן השלישית אפילו טפח, ולדעת ר"ש ההלכה למשה מסיני באה להוסיף, שמלבד שלוש הדפנות הנלמדות מהפסוק צריך להוסיף דופן רביעית טפח.

ביאור נוסף למחלוקתם: לדעת כולם ההלכה למשה מסיני באה לגרע ויש אם למסורת, אלא שלדעת ר"ש 'דורשין תחילות', כלומר שדורשים אף את "בסכת" הראשון שנאמר בפסוק, וכיון שנאמר בפסוק ארבע "סוכות" אנו לומדים שצריך ארבע דפנות וההלכה למשה מסיני מלמדת שהדופן הרביעית אפילו טפח. ולדעת רבנן לא

דורשים את "בסכת" הראשון שנאמר בפסוק, כיון שהוא מלמדנו את גוף המצווה של ישיבה בסוכה ואינו נכתב לדרשה, וא"כ נשארו רק שלוש "סוכות" ללמדנו שצריך שלוש דפנות, שתי דפנות כהילכתן, וההלכה למשה מסיני מלמדת שהדופן השלישית אפילו טפח.

לדעת רב מתנה: טעמו של ר"ש מהפסוק "וְסִכָּה תִהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מִחֶרֶב וְלִמְחֶסֶה וְלִמְסִתּוֹר מִזֶּרֶם וּמִמָּטָר", וללא ארבע דפנות אין היא מחסה מזרם ומטר, לפי שהרוח מכניסה את הזרם דרך המקום שאין בו דופן.